

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 6Co/239/2017
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1115213292
Dátum vydania rozhodnutia: 18. 04. 2018
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Marta Polyáková
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2018:1115213292.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Nitre, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Marty Polyákovovej a sudkýň JUDr. Dagmar Podhorcovej a JUDr. Ingrid Doležajovej, v právnej veci žalobkýň: 1/ F. U., nar. XX. XX. XXXX, bytom K. F., O. XXX/XXX, 2/ F. A., nar. XX. XX. XXXX, bytom G. O. XXX, obidve zastúpené: Mgr. Ľudovít Paulovič, advokát so sídlom Lučenec, Martina Rázusa 19, proti žalovaným: 1/ F. I., nar. XX. XX. XXXX, bytom V. - Z. O., K. ulica XXXX/X, zastúpený: JUDr. Roman Foltín, advokát so sídlom Nitra, Školská 3, 2/ KOOOPERATIVA poisťovňa, a.s., Vienna Insurance Group, so sídlom Bratislava, Štefaničova 4, IČO: 00 585 441, zastúpený: JUDr. Felix Neupauer, advokát so sídlom Bratislava, Dvořákovo nábrežie 8/A, IČO: 37 928 422, o náhradu nemajetkovej ujmy, na odvolanie žalobkýň v I. a 2. rade a žalovaného v 2. rade proti rozsudku Okresného súdu Nové Zámky zo dňa 15. mája 2017, č. k. 16C/775/2015-233, v spojení s opravným uznesením Okresného súdu Nové Zámky zo dňa 22. 08. 2017 č. k. 16C/775/2015-276 takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti, ktorou sa ukladá povinnosť žalovaným v I. a 2. rade zaplatiť žalobkyni v I. rade 5.000 eur a žalobkyni v 2. 10.000 eur p o t v r d z u j e a v časti spôsobu plnenia m e n í tak, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého žalovaného.

Rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej zamietajúcej časti p o t v r d z u j e .

V časti náhrady trov konania z r u š u j e a v tejto časti vracia na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie zaviazal žalovaných v I. a 2. rade zaplatiť spoločne a nerozdielne žalobkyni v 1. rade titulom náhrady nemajetkovej ujmy sumu 5.000 eur do 3 dní od právoplatnosti a vo zvyšku nárok voči žalobkyni v I. rade zamietol. Žalovaných v I. a 2. rade zaviazal zaplatiť spoločne a nerozdielne žalobkyni v 2. rade titulom náhrady nemajetkovej ujmy sumu 10.000 eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku a vo zvyšku nárok voči žalobkyni v 2. rade zamietol. Súd priznal žalobkyni v 1. rade náhradu trov v rozsahu 100 % ako aj žalobkyni v 2. rade priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že žalobkyne v I. a 2. rade sa podanou žalobou domáhali od žalovaných v 1. a 2. rade zaplataenia každá po 20.000 eur na tom skutkovom základe, že žalovaný v I. rade dňa 02. 10. 2012 spôsobil dopravnú nehodu, následkom ktorej pán A. U. (manžel žalobkyne v I. rade a otec žalobkyne v 2. rade) utrpel ťažké poranenia, v dôsledku ktorých zomrel dňa 29. 11. 2012. Tiež žalobkyňa v 1. rade utrpela značné poranenia a liečila sa od 02. 10. 2012 do 31. 12. 2012. Žalovaný v I. rade bol za závažné porušenie zákonných povinností právoplatne odsúdený rozsudkom Okresného súdu Nitra zo dňa 27. 03. 2014 č. k. 1T/125/2013 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Nitre zo dňa 08. 07. 2014 č. k. 4To/62/2014. Po právnej stránke svoje rozhodnutie odôvodnil ust. § 11, § 13, § 415, § 420, § 444 a § 449 ods. 1 OZ, ako aj zák. č. 381/2001 Z. z., ako aj Smernicami rady 90/232/EHS, 72/166/EHS, 76/166/EHS. Mal za nesporne preukázané, že zásah do

osobnostných práv žalobkyní, t. j. do práva na ich rodinný a súkromný život, bol spôsobený pri dopravnej nehode, ktorú zavinil žalovaný v I. rade a žalovaný v 2. rade je poisťovňou, s ktorou bol držiteľ motorového vozidla v povinnom zmluvnom vzťahu na základe poisťovnej zmluvy, uzatvorenej v zmysle zák. č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za prevádzku motorového vozidla. Stotožnil sa s tým, že smrť pána A. U. nastala v priamej príčinnej súvislosti s protiprávnym konaním žalovaného v I. rade, preto pri rozhodovaní o náhrade nemajetkovej ujmy pri žalobkyni v I. rade vychádzal zo skutočností, že bola manželkou neb. A. U. a žili spolu v usporiadanom manželskom zväzku 56 rokov, citovo boli na seba naviazaní, trávili spolu veľa času, mali harmonické manželstvo. Smrť manžela žalobkyni v I. rade spôsobila veľkú psychickú traumu, na čo sa začala aj liečiť, pričom v tejto súvislosti nemožno opomenúť, že žalovaný v 2. rade vyplatil žalobkyni v I. rade titulom sťaženia spoločenského uplatnenia sumu 20.286 eur, kde je priznaná položka 255 - reaktívna depresívna epizóda stredne ťažká, bola ohodnotená počtom 1040 bodov, čo predstavovalo sumu 16.744 eur. Nestotožňuje sa s názorom právneho zástupcu žalobkyní, že tento nárok žiadnym spôsobom nesúvisí s nárokom žalobkyne v I. rade, pretože čiastočne, jedna z porúch sťaženia spoločenského uplatnenia, ktorá bola takto ohodnotená, zodpovedá čiastočne aj náhrade nemajetkovej ujmy. Žalobkyňa v I. rade pred vznikom dopravnej nehody a pred smrťou svojho manžela trpela iba bežnými ochoreniami a brala lieky iba na vysoký krvný tlak, po smrti manžela pribudli problémy psychického charakteru a pravidelne sa podrobuje ambulantnej psychiatrickej liečbe. Žalobkyňa v I. rade svoj nárok zdôvodnila v podstate len tým, že preto požaduje nemajetkovú ujmu, aby ľudia videli, kto zapríčinil dopravnú nehodu. Na druhej strane však uviedla, že sa sama dokáže o seba postarať, udržiavať chod domácnosti, ako i nakúpiť. Potvrdila, že veľa jej pomáha dcéra, žalobkyňa v 2. rade, pričom sama žalobkyňa v 2. rade uviedla, že žalobkyňa v I. rade požadovala nemajetkovú ujmu z dôvodu, že nie je na tom finančne dobre, nakoľko jej jediným príjmom je dôchodok, ktorý poberá vo výške 429 eur mesačne. Poukázal na ust. § 13 ods. 3 OZ, keď povinnosťou súdu pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je prihliadnutie na závažnosť vzniknutej ujmy, ale súčasne aj musí zväziť okolnosti, za ktorých došlo k porušeniu práva. Žalovaný v I. rade, ktorý spôsobil dopravnú nehodu, porušil povinnosti Zákona o cestnej premávke tým, že vybočil s vozidlom do protismeru, v dôsledku čoho sa zrazil s oproti idúcim motorovým vozidlom. Tento sa doznal k spáchaniu skutku, ktorý oľutoval, po nehode sa ospravedlnil manželom U. ešte v čase, keď žil aj pán A. U., pričom žiadal prihliadať na okolnosti, za ktorých došlo k dopravnej nehode. Preto jej priznal náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 5.000 eur, vzhľadom na všetky vyššie uvedené skutočnosti, ale i s poukazom na to, že už v sťažení spoločenského uplatnenia žalovaný v 2. rade zohľadnil psychickú traumu žalobkyne v I. rade, za ktorú jej vyplatil sumu 16.744 eur. Vo zvyšnej časti preto žalobu zamietol, keďže ju považoval za neopodstatnenú. Čo sa týka žalobkyne v 2. rade, ktorá je dcérou neb. A. U., vychádzal z toho, že k svojmu otcovi mala silnú citovú väzbu a ťažko prežívala jeho smrť. Má to komplikovanejšie aj z toho dôvodu, že je zamestnaná, býva v inej dedine, za matkou musí dochádzať, pričom sa zároveň musí venovať aj svojej rodine a udržiavať svoju domácnosť. Vzal do úvahy skutočnosť, že žalobkyňa v 2. rade neutrpela žiadne zdravotné ťažkosti, keďže nebola prítomná pri dopravnej nehode, nie je psychicky liečená a nemá ani zdravotné problémy, pre ktoré by nemohla vykonávať svoju prácu ako učiteľka. Z týchto dôvodov považoval náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 10.000 eur za opodstatnenú a vo zvyšku žalobu zamietol. Čo sa týka žalovaného v 2. rade a jeho námietky, že nie je pasívne legitimovaný v konaní, dospel k záveru, že s použitím eurokonformného výkladu pojmov „náhrada škody na zdraví“ v ust. § 4 a § 15 ods. 1 zák. č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a s prihliadnutím k samotnému účelu povinného zmluvného poistenia sa v rámci náhrady škody odškodňuje aj nemajetková ujma spôsobená pozostalým po obeti dopravnej nehody, za ktorú možno priznať náhradu peňažnou formou podľa § 13 OZ, ktorú v širšom ponímaní treba považovať za škodu na zdraví podľa § 4 ods. 2 písm. a/ zák. č. 381/2001 Z. z. Takáto náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch preto spadá do rozsahu povinného zmluvného poistenia. V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutie Súdneho dvora EÚ č. C-22/2012, v ktorom bol zaujatý záver, že ak vnútroštátne právo umožňuje rodinným príslušníkom obete dopravnej nehody požadovať náhradu utrpenej nemajetkovej ujmy, náhrada tejto ujmy musí byť krytá povinným poistením motorového vozidla. Týmto vnútroštátnym právom je Občiansky zákonník, ktorý v ust. § 11 a § 13 priznáva nárok na náhradu nemajetkovej ujmy utrpenej v dôsledku úmrtia blízkej osoby. Preto ustálil, že nárok žalobcov na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, je vo vzťahu k žalovanému v 2. rade ako poisťovateľovi, zodpovednej osoby daný, a tento je krytý povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, keď v zmysle ust. § 4 ods. 2 písm. a/ zák. č. 381/2001 Z. z. je za škodu na zdraví potrebné považovať aj nemajetkovú ujmu. V tejto súvislosti poukázal aj na uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 474/2016-17 zo 17. 08. 2016. O trovách konania rozhodol podľa § 255 CSP a priznal ich žalobkyniam v I. a 2. rade každej v rozsahu 100 %.

2. Rozsudok súdu prvej inštancie napadli v zákonnej lehote odvolaním žalobkyne v I. a 2. rade, ako aj žalovaný v 2. rade.

Žalobkyne v I. a 2. rade napadli rozsudok súdu prvej inštancie v jeho zamietajúcej časti a domáhali sa jeho zmeny tak, že ich návrhu bude v celom rozsahu vyhovené, t. j., že žalovaní v I. a 2. rade budú zaviazaní zaplatiť žalobkyni v I. rade titulom náhrady nemajetkovej ujmy sumu 15.000 eur a žalobkyni v 2. rade sumu 10.000 eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, prípadne sa domáhali v tejto časti zrušenia rozsudku súdu prvej inštancie a vrátenia veci na nové konanie a rozhodnutie. Svoje odvolanie odôvodnili postupom podľa ust. § 365 ods. 1 písm. f/ CSP, keď súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, ako aj podľa ust. § 365 ods. 1 písm. h/ CSP, keď rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Uviedli, že peňažnú satisfakciu, ako náhradu nemajetkovej ujmy, ktorú žalobkyne v I. a 2. rade utrpeli v sume 5.000 eur pre žalobkyňu v I. rade ako manželku neb. pána A. U. a v sume 10.000 eur pre žalobkyňu v 2. rade, ako jeho dcéru, považujú za neprimerane nízku a za nepostačujúcu, vzhľadom na všetky skutočnosti, ktoré boli v konaní zistené a na okolnosti, za ktorých došlo k neoprávnenému zásahu do práva na ochranu ich osobnosti, ako aj vzhľadom na závažnosť, trvalosť a neodčiniteľnosť tohto zásahu. Sumu, ktorú považovali, každá vo výške 20.000 eur, nepovažujú za neprimeranú, resp. likvidačnú pre žalovaného v I. rade a už vôbec nie pre žalovaného v 2. rade, keďže ich nároky sú v plnom rozsahu kryté povinným zmluvným poistením motorového vozidla a teda spoločne s ním zodpovedá aj žalovaný v 2. rade, t. j. KOOOPERATÍVA poisťovňa a.s.. Súd prvej inštancie zdôvodnil priznanie sumy 5.000 eur pre žalobkyňu v I. rade i tým, že už zo strany žalovaného v 2. rade jej bola vyplatená suma 20.286 eur titulom SSU, pričom časť tejto sumy vo výške 16.744 eur bola jej priznaná pod položkou č. 255 - reaktívna depresívna epizóda stredne ťažká. V tejto súvislosti poukázali na to, že predmetné nároky a to SSU a nemajetková ujma sú odlišné a vzájomne nezávislé, nakoľko uplatnením každého z týchto nárokov sa odškodňuje (zmiernuje) obsahovo iná ujma na strane dotknutej osoby. Tiež sa nestotožňujú s odôvodnením zníženia nemajetkovej ujmy pri žalobkyni v 2. rade, nakoľko sám súd prvej inštancie vo svojom rozhodnutí uviedol, že žalobkyňa mala k svojmu otcovi silnú citovú väzbu a ťažko jeho smrť prežívala a jeho smrť bola vážnym osobnostným zásahom do jej práv fyzickej osoby.

3. Žalovaný v 2. rade napadol odvolaním rozsudok súdu prvej inštancie v jeho vyhovujúcej časti a v súvisiacich výrokoch o náhrade trov konania a domáhal sa jeho zmeny tak, že žalobu voči žalovanému v 2. rade bude zamietnutá. Svoje odvolanie odôvodnil ust. § 365 ods. 1 písm. d/ a h/ CSP. Uviedol, že rozsudok vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci a to v otázke samotnej pasívnej legitímácie žalovaného v 2. rade, tak aj v otázke možného a dovoleného súdneho „dotvárania práva“ extenzívnym výkladom vnútroštátnych zákonných ustanovení. Závery súdu tak možno považovať nielen za nesprávne, ale za prejav svojvôle a to až do takej miery a v takom rozsahu, že ním došlo k celkom evidentnému zásahu do základných práv a slobôd žalovaného v 2. rade. Nie je mu zrejmé, a z rozsudku žiadnym spôsobom ani nevyplyva, akým postupom, úvahami a na základe akých, či už zákonných alebo zmluvných ustanovení, dospel k záveru, že žalovaní sú povinní plniť solidárne t. j., že ich zaviazal plniť priznané nároky spoločne a nerozdielne. Takýto spôsob plnenia je taktiež v rozpore s petitom samotnej žaloby. Rozsudok v tejto časti je zaťažený vadou arbitrárnosti a nepreskúmateľnosti, pričom taktiež zjavne vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. K otázke pasívnej vecnej legitímácie žalovaného v 2. rade uviedol, že žalovaný v 2. rade v zmysle súčasne platného a účinného vnútroštátneho práva uplatniteľného vo veci samej, t. j. v zmysle Zákona o PZP, nie je pasívne legitimovaným na uplatňovanie nárokov z titulu zásahu do osobnostných práv žalobkyň, nakoľko tento zákon sa nevzťahuje na náhradu nemajetkovej ujmy a povinnosť zahrnúť tejto inštitútu do poistných zmlúv žalovanému v 2. rade žiadnym spôsobom neukladá. Za dôležité považoval poznamenať, že ESD podáva výklad práva únie, t. j. v uvedenej veci podal výklad smerníc zaoberajúcich sa poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami, za žiadnych okolností však nepodal ani nemohol podať výklad vnútroštátnych predpisov. Súkromné právo členského štátu je oprávnený vykladať iba národný súd, ktorý musí vychádzať z platného právneho stavu zakotveného v Zákone O PZP a v Občianskom zákonníku. Zohľadňujúc rozsudok ESD sa z vyššie uvedeným v plnom rozsahu stotožnil aj Najvyšší súd SR v rozsudku 3Cdo/301/2012 zo dňa 31. 03. 2016. Súd prvej inštancie bol v čase rozhodovania oboznámený s predmetným rozsudkom Najvyššieho súdu SR, ale s týmto sa vysporiadal s poukazom na nemeritórne rozhodnutie Ústavného súdu SR, ktorým bola odmietnutá ústavná sťažnosť poisťovateľa v obdobnej veci, pričom v konaní nedošlo k jej prijatiu na meritórne prejednanie. Vzhľadom na závery ESD v danej veci je preto nevyhnutné prihliadať jedine na vnútroštátnu právnu úpravu, v ktorej je za súčasného platného právneho stavu nesporne a jednoznačne vyriešená otázka definície pojmov náhrady škody,

resp. škody na zdraví a nemajetkovej ujmy. Zdôraznil, že v zmysle súčasne platnej a účinnej úpravy rozsahu krytia zákonom o PZP bez jeho akejkoľvek relevantnej novelizácie v rozhodnej časti od roku 2001, pri opakovanom konštatovaní NS SR o nemožnosti zahŕňať pod pojem škody na zdraví podľa § 4 ods. 2 písm. a/ Zákona o PZP aj nemajetkovú ujmu podľa § 11 a nasl. OZ, žalovaný v 2. rade nie je v takýchto konaniach pasívne vecne legitimovaný. V neposlednom rade namietal aj absenciu priamej príčinnej súvislosti s poisťnou udalosťou.

4. Prijatím zák. č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) s účinnosťou od 01. 07. 2016 došlo k zrušeniu zák. č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (§ 473 CSP). Podľa prechodného ust. § 470 ods. 1 CSP, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona zostávajú zachované. Znamená to, že nová právna úprava dôsledne dodržiava princíp okamžitej aplikability procesnoprávných noriem, a teda sa použije na všetky konania a to i na konania začaté pred dňom účinnosti Civilného sporového poriadku s výnimkami z tohto základného pravidla ustanovenými v § 470 ods. 2 CSP.

5. Krajský súd v Nitre ako súd odvolací (§ 34 CSP) po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenými osobami, v zákonom stanovenej lehote (§ 362 CSP) a že spĺňa náležitosti § 365 a nasl. CSP preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 379 a § 380 CSP), bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP) a dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie je potrebné v časti podľa § 387 ods. 1 CSP ako vecne správny potvrdiť a v časti podľa § 388 zmeniť.

6. V preskúvanom prípade nebolo sporné, že dňa 02. 10. 2012 bola spôsobená dopravná nehoda žalovaným v I. rade, v dôsledku ktorej došlo k úmrtiu manžela žalobkyne v I. rade a otca žalobkyne v 2. rade dňa 29. 11. 2012. Žalovaný v I. rade bol za závažné porušenie zákonných povinností právoplatne odsúdený rozsudkom Okresného súdu Nitra zo dňa 27. 03. 2014 č. k. 1T/125/2013 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Nitre zo dňa 08. 07. 2014 č. k. 4To/65/2014. Motorové vozidlo, ktorým bola spôsobená škoda, bolo v čase vzniku dopravnej nehody povinne zmluvne poistené u žalovaného v 2. rade. Súd prvej inštancie po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že zodpovednosť žalovaného v I. rade je daná v súlade s ust. § 420 ods. 1 OZ a žalovaného v 2. rade v zmysle ust. § 4 ods. 2 písm. a/ zák. č. 381/2001 Z. z. s tým, že náhrada nemajetkovej ujmy sa priznáva aj podľa ustanovení o ochrane osobnosti upravených v § 11 a nasl. OZ. Predmetom odvolacieho konania bolo preskúmanie rozsudku vo všetkých jeho častiach, keď žalobkyne v I. a 2. rade nesúhlasili s výškou priznanej nemajetkovej ujmy a z hľadiska odvolania žalovaného v 2. rade posúdenia jeho pasívnej legitimácie, t. j. existencie jeho povinnosti hradiť nemajetkovú ujmu z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Odvolací súd preto skôr, ako pristúpil k vecnému prejednaniu veci, posudzoval vecnú pasívnu legitimáciu žalovaného v 2. rade, pričom s právnym posúdením súdu prvej inštancie v tejto časti sa plne stotožňuje a ako na vecne správne ďalej poukazuje.

7. Na zdôraznenie správnosti odvolací súd poznamenáva, že pre posúdenie otázky pasívnej legitimácie poisťovne je rozhodujúce riešenie otázky, čo treba rozumieť pod pojmom škoda použitím zák. č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení najmä na ust. § 4 ods. 2 zákona, ktorý upravuje vecný rozsah poisťného krytia v našom právnom prostredí a pojem škoda je podľa názoru odvolacieho súdu potrebné vykladať eurokonformne. Rozhodujúcim je v danej veci rozsudok ESD C-22/12 vo veci O. a odkaz na prijaté tri európske smernice týkajúcej sa povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, neskôr v roku 2009 konsolidovaných smernicou 2009/103. K námietke nepriameho účinku smerníc odvolací súd udáva, že táto charakteristika smerníc nič nemení na potrebe uplatňovania princípu prednosti práva ES pred národným poriadkom za každých okolností. Aj v prípade, že nedochádza k priamej aplikácii konkrétnej právnej normy ES, to znamená, keď sa na určitý právny prípad aplikuje norma vnútroštátna, mala by byť interpretovaná a použitá v súlade s právom ES. Z judikatúry Európskeho súdneho dvora vyplýva, že členské štáty musia pri výkone svojich právomocí v tejto oblasti rešpektovať právo únie, a že vnútroštátne ustanovenia, ktoré upravujú náhradu škody pri dopravných nehodách spôsobených prevádzkou motorových vozidiel, nemôžu odhľadávať smernici jej potrebný účinok (rozsudok ESD z 09. 06. 2011 vo veci C-409/2009). Z vyššie označeného rozsudku ESD vo veci O. taktiež vyplýva, že pojem škody treba vykladať extenzívne v tom zmysle, že tento pojem zahŕňa aj náhradu nemajetkovej ujmy z titulu občianskoprávnej zodpovednosti za zásah do

osobnostných práv pozostalých, spočívajúci v zásahu do práva na súkromný a rodinný život spôsobený usmrtením blízkej osoby, pri prevádzke dopravných prostriedkov. V danom rozsudku totiž ESD nehovorí o samostatnom, od pojmu škoda oddelenom pojme nemajetkovej ujmy, ale hovorí o „škode z dôvodu nemajetkovej ujmy“. Z tohto slovného spojenia je zrejmé, že aj v prípade nemajetkovej ujmy ide o škodu. Za rozhodujúce je konštatovanie, že zodpovednosť poisteného vzniká na základe dopravnej nehody a máva občianskoprávnu povahu. Vo svetle uvedeného (eurokonformného) výkladu ust. § 4 ods. 2 zákona o povinnom zmluvnom poistení potom platí, že náhrada škody z dôvodu nemajetkovej ujmy spadá do rozsahu krytia povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou dopravného prostriedku, a preto je poisťiteľ zodpovednosti za škodu pasívne vecne legitimovaným subjektom, ktorému na základe § 15 ods. 1 veta prvá zák. č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení, vznikla povinnosť uhradiť škodu žalobkyni.

8. Aj keď otázka pasívnej legitímácie poisťovne v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 13 a nasl. Občianskeho zákonníka za zásah do osobnostných práv pozostalých spôsobený usmrtením blízkej osoby pri dopravnej nehode a jej krytia z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v zmysle zák. č. 381/2001 Z. z. už bola v rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu SR riešená (rozsudok 3Cdo/301/2012 z 31. 03. 2016) v zmysle ktorého plnenie z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa nevzťahuje na nárok žalobkyni na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúcej z § 13 ods. 2 OZ. Odvolací súd sa pri riešení tejto otázky odklonil od rozhodovacej praxe, pričom vychádzal z uznesenia Ústavného súdu SR zo dňa 17. 08. 2016 sp. zn. I. ÚS 474/2016, kde v obdobnej veci bola sťažnosť poisťovne odmietnutá ako zjavne neopodstatnená. Ústavný súd v tomto rozhodnutí zaujal názor, že článok 3 ods. 1 Smernice Rady 72/166 /EHS z 24. 04. 1972 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti článok 1 ods. 1 a 2 druhej Smernice Rady 84/5/EHS z 30. 12. 1983 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel zmenenej a doplnenej Smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2005/14/ES z 11. 05. 2005 a článok 1 prvý odsek tretej Smernice Rady 90/232/EHS zo 14. 05. 1990 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel sa majú vykladať v tom zmysle, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode ako aj náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vi veci samej. Poukázal na ďalšie svoje rozhodnutie pod sp. zn. III.ÚS/646/2012, na základe ktorého aj vnútroštátne právo Slovenskej republiky prostredníctvom konkrétnych ustanovení Občianskeho zákonníka (§ 11 a § 13) umožňuje blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravných nehodách priznať náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá má byť krytá z povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Ústavný súd k danému záveru dospel s prihliadnutím na samotný účel povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a súčasne zohľadňujúc zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby vyvolaný prevádzkou motorového vozidla ako aj aplikujúc extenzívny pojem náhrada škody. Z uvedených dôvodov odvolací súd dospel k záveru, že žalovaný v 2. rade je pasívne legitimovaný v danej veci.

10. Po vyriešení otázky pasívnej vecnej legitímácie žalovaného v 2. rade odvolací súd preskúmaval rozsudok súdu prvej inštancie v dôsledku podania odvolania žalobkyní v I. a 2. rade, ktoré nesúhlasili s výškou priznanej nemajetkovej ujmy.

11. Fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia svojho mena a prejavov osobnej povahy (§ 11 OZ).

12. Fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov, a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie (§ 13 ods. 1 OZ). Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa ods. 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 13 ods. 2 OZ). Výšku náhrady podľa ods. 2 určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo (§ 13 ods. 3 OZ).

13. Vychádzajúc z citovaného ust. § 13 ods. 3, určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch súdom neustanovuje zákon žiadne medze. Pre určenie tejto výšky náhrady nemajetkovej ujmy však § 13 ods. 3 OZ zakotvuje taxatívne dve kritéria: závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy a ďalej veľmi široko chápané okolností, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo (pričom vždy musia byť zisťované okolnosti nielen na strane pôvodcu zásahu, ale aj na strane postihnutej osoby, konkrétne napr., aký je podiel samotnej postihnutej osoby na priebehu činnosti pôvodcu vyúsťujúcej do neoprávneného zásahu). Druhé kritérium (okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo) je stanovené zámerne veľmi všeobecne tým, že by malo byť uplatnené vo vzťahu ako k postihnutej fyzickej osobe, tak k osobe, ktorá neoprávnený zásah spôsobila (napr., či išlo na strane pôvodcu neoprávneného zásahu len o určitú ľahkú nedbanlivosť alebo naopak o úmysel). Tým je sledovaný cieľ, aby pri určení konkrétnej výšky peňažného zadosťučinenia bolo možné v rámci voľnej úvahy súdu, ktorá práve na tomto mieste dostáva veľký priestor a v súlade s princípom spravodlivosti, pružne prihliadnuť na najrôznejšie momenty, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo. Súd musí pritom však vychádzať vždy z čo najúplnejšieho skutkového stavu a opierať sa o preskúmateľne konkrétne hľadiská. Maximálna čiastka peňažného zadosťučinenia, ktorý môže súd priznať je ohraničená výškou žalobcom požadovaného peňažného zadosťučinenia, ktorá musí byť zrejmä zo žalobného návrhu.

14. Vzhľadom na uvedené podľa názoru odvolacieho súdu súd prvej inštancie po správnom vyhodnotení závažnosti vzniknutej ujmy žalobkyň v I. a 2. rade, ktorú mal preukázanú predovšetkým s prihliadnutím na príbuzenský vzťah žalobkyň, ako najbližších rodinných príslušníkov nebohého, u ktorých bola prítomnosť na intenzívnejších interpersonálnych väziach na výsostne emocionálnom základe nespochybniteľná, podľa voľnej úvahy správne ustálil aj výšku priznanej nemajetkovej ujmy v peniazoch žalobkyniam v I. a 2. rade. V tejto súvislosti odvolací súd len poznamenáva, že náhrada nemajetkovej ujmy neslúži na zlepšenie sociálnej a ekonomickej situácie pozostalých príbuzných, ale na kompenzáciu prežitého utrpenia, najmä nemožnosti realizácie rodinných vzťahov s manželom a otcom. V konaní bolo nesporne vyslovené, a to žalobkyňou v 2. rade, že jej matka, žalobkyňa v I. rade si uplatnila náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 20.000 eur i z dôvodu, že nie je na tom finančne dobre, nakoľko jej jediným príjmom je dôchodok, ktorý mesačne poberá vo výške 429 eur, pričom žalobkyňa v I. rade náhradu nemajetkovej ujmy odôvodňovala tým, aby ľudia vedeli, že kto zodpovedá za túto dopravnú nehodu. Súd prvej inštancie pri rozhodovaní o výške nemajetkovej ujmy naplnil požiadavku primeranosti a proporcionálnej náhrady strádania žalobkyň, a je možné konštatovať, že priznanie takejto náhrady nebolo prostriedkom bezdôvodného obohatenia sa žalobkyň. Žalobkyňa v I. rade i keď pri dopravnej nehode prišla o svojho manžela, prežila s ním v podstate veľmi dlhú dobu, ako sama uvádza 56 rokov, avšak i po úmrtí manžela je naďalej sebestačná tak, ako konštatoval súd prvej inštancie, avšak odkázaná na primeranú pomoc od svojej dcéry a to hlavne psychickú. Z uvedených dôvodov preto bolo namieste priznať náhradu nemajetkovej ujmy v takých sumách, ako učinil súd prvej inštancie. V neposlednom rade súd prihliadal i na okolnosti po spôsobenej dopravnej nehode, keď žalovaný v I. rade svoj čin úprimne oľutoval a bol súčinný aj pri vyšetrení dopravnej nehody. Z uvedených dôvodov preto odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v priznanej výške náhrady nemajetkovej ujmy ako vecne správny v zmysle ust. § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

15. Súd prvej inštancie svojim rozsudkom zaviazal žalovaných v I. a 2. rade spoločne a nerozdielne (solidárne) zaplatiť žalobkyniam v I. a 2. rade priznanú náhradu nemajetkovej ujmy do 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

16. V zmysle § 511 ods. 1 OZ platí, že ak právnym predpisom alebo rozhodnutím súdu je ustanovené, alebo účastníkmi dohodnuté, alebo ak to vyplýva z povahy plnenia, že viac dlžníkov má tomu istému veriteľovi splniť dlh spoločne a nerozdielne, je veriteľ oprávnený požadovať plnenie od ktoréhokoľvek z nich. Ak dlh splní jeden dlžník, povinnosť ostatných zanikne.

17. Uvedené ustanovenie upravuje tzv. pasívnu solidaritu, ktorá je vyjadrená termínom „spoločne a nerozdielne“. Je charakterizovaná viacerými subjektmi na dlžníckej strane, ktorých povinnosťou je splniť dlh tomu istému veriteľovi spoločne a nerozdielne. Funkcia pasívnej solidarity spočíva vo väčšom zabezpečení pohľadávky veriteľa a uľahčení jej uplatnenia. V zmysle § 15 ods. 1 zák. č. 381/2001 Z. z. (označeného ako „priamy nárok poškodeného“) náhradu škody uhrádza poisťovateľ poškodenému. Poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi a je

povinný tento nárok preukázať. Z toho vyplýva, že poisťovateľ vykonávajúci povinné zmluvné poistenie zodpovednosti má pri uplatnení nároku poškodeného na náhradu škody rovnaké právne postavenie ako osoba, ktorá škodu priamo spôsobila. Poškodený môže priamo od neho požadovať na súde alebo mimo neho, náhradu škody.

18. To však neznamená, že by z ustanovení zák. č. 381/2001 Z. z. bolo možné vyvodzovať pasívnu solidaritu poisteného a poisťovateľa. Pre účely preskúmvanej veci treba preto zdôrazniť, že súd nie je oprávnený uložiť žalovaným povinnosť splniť záväzok spoločne a nerozdielne, iba na základe vlastnej úvahy a bez zákonnej legitímácie. To platí pre konštitutívne, ale aj pre deklaratórne rozhodnutia.

19. Ak je v občianskom súdnom (sporovom) konaní na jednej alebo na oboch procesných stranách viacero strán sporu, ide o procesné spoločenstvo (aktívne alebo pasívne). V závislosti od intenzity prepojenia jednotlivých účastníkov v takomto procesnom spoločenstve so zreteľom na obsah ich vzájomného hmotnoprávneho vzťahu, prípadne spoločného vzťahu k tretím osobám sa rozlišuje spoločenstvo samostatné (pri ktorom každý spoločník vystupuje voči druhej strane samostatne) a nerozlučné, (ktoré je charakterizované tým, že rozhodnutie sa vzťahuje na všetkých spoločníkov spoločne).

20. Pre posúdenie, či ide o samostatné alebo nerozlučné spoločenstvo je rozhodujúca povaha predmetu konania vyplývajúca z hmotného práva. O nerozlučné spoločenstvo ide tam, kde hmotné právo neumožňuje, aby predmet konania bol prejednaný a rozhodnutý samostatne voči každému spoločníkovi. V danom prípade z právnej úpravy, ktorú treba aplikovať na vzájomný vzťah žalovaného v I. rade a žalovaného v 2. rade (t. j. zo zákona č. 381/2001 Z. z.) nevyplýva, že by predmet konania nemohol byť prejednaný a rozhodnutý samostatne voči každému z nich, to znamená, že medzi žalovanými v I. a 2. rade ide o pasívne spoločenstvo samostatných spoločníkov. Odvolací súd v zmysle ust. § 388 CSP preto zmenil napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie v časti spôsobu plnenia žalovaných v I. a 2. rade tak, že plnením jedného so žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého žalovaného aj v súlade so žalobným petitom žalobkyň. V prípade plurality zodpovedných subjektov na náhradu nemajetkovej ujmy, ak poškodený mal i nárok na náhradu nemajetkovej ujmy voči zodpovednému subjektu a na totožné plnenie súčasne nárok z iného dôvodu proti poisťovateľovi, nebolo možné uložiť žalovaným v I. a 2. rade povinnosť solidárneho plnenia (rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 25Cdo/499/2002, sp. zn. 25Cdo/2464/2000, rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/18/2016).

21. Z vyššie uvedených dôvodov, keď sa odvolací súd stotožnil s výškou priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, v jeho zamietajúcej časti rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

22. V časti náhrady trov konania rozsudok súdu prvej inštancie v zmysle § 389 ods. 1 písm. b/ CSP zrušil a vec mu v tejto časti vrátil na nové konanie. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie v tejto časti odôvodnil len jednou vetou, že o náhrade trov konania rozhodol podľa § 255 CSP a priznal ich žalobkyňiam v rozsahu 100 %.

23. Podľa § 220 ods. 2 CSP v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil. Súd jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec správne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

24. Odôvodnenie má obsahovať dostatok dôvodov a ich uvedenie má byť zrozumiteľné. Súd je povinný formulovať odôvodnenie spôsobom, ktorý zodpovedá základným pravidlám logického, jasného vyjadrovania a musí spĺňať základné gramatické, lexikálne a štylistické hľadiská. Účelom odôvodnenia je predovšetkým doložiť správnosť rozhodnutia; zároveň je aj prostriedkom kontroly správnosti postupu súdu pri vydávaní rozhodnutia. Citované ust. § 220 CSP dáva súdom dostatočný návod na to, aké má byť odôvodnenie rozhodnutia. V prípade, ak súd pri odôvodňovaní rozhodnutia nepostupuje uvedeným spôsobom, ktorý záväzne určuje citované ustanovenie, ide o nedostatky odôvodnenia, ktoré zakladajú vadu nepreskúmateľnosti rozhodnutia.

25. Ako už bolo vyššie povedané, súd prvej inštancie svoje rozhodnutie v tejto časti odôvodnil len jednou vetou, pričom takéto rozhodnutie odôvodnenia nespĺňa požadované náležitosti ust. § 220 CSP. Na jednej strane uvádza, že postupoval podľa § 255 ods. 1 CSP, ktorý upravuje postup súdu pri náhrade trov konania strán sporu podľa pomeru ich úspechu vo veci a zároveň ďalej konštatoval, že žalobkyniam priznal ich náhradu každej v rozsahu 100 %. Žalobkyne však neboli v konaní plne úspešné, keďže každá požadovala od žalovaných náhradu nemajetkovej ujmy po 20.000 eur, pričom žalovanej v I. rade bolo vyhovené vo výške 5.000 eur a žalovanej v 2. rade vo výške 10.000 eur. Ak teda mal postupovať podľa § 255 ods. 1 CSP, mal im priznať pomernú náhradu trov konania a nie každej v rozsahu 100 %, ako učinil súd prvej inštancie, teda v takom rozsahu, ako keby postupoval v prípade, ak by strany mali plný úspech vo veci. Keďže svoje rozhodnutie v tejto časti ničím nezdôvodnil, odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v tejto časti zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, pričom v ďalšom konaní opätovne rozhodne o náhrade trov konania strán sporu a svoje rozhodnutie odôvodní spôsobom zodpovedajúcim ust. § 220 CSP tak, aby v prípade podaného odvolania mohlo byť preskúmané odvolací súdom.

Toto rozhodnutie bolo prijaté odvolacím senátom pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote 2 mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii; ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP); dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP); povinnosť podľa ods. 1 neplatí, ak je

a/ dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

b/ dovolateľom právnická osoba, jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná, má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa

c/ dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).